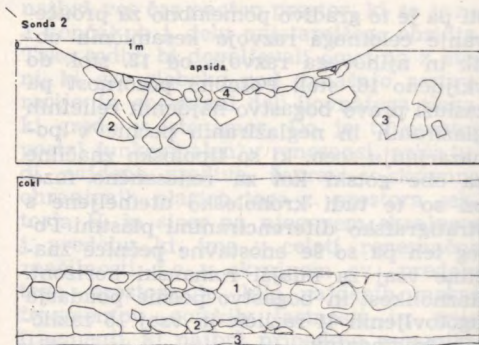
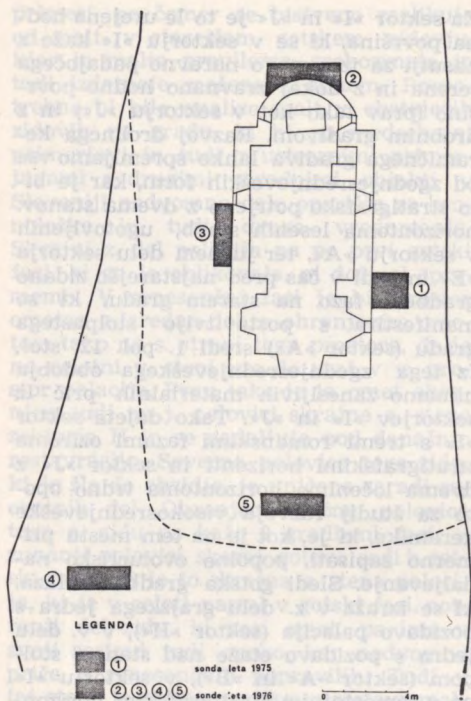




Sl. 178—179 Draga pri Beli Cerkev, sonde okrog p. c. sv. Helene, tista iz 1975 in štiri iz 1976 ter (desno) tloris in zahodni profil sonde 2

Fig. 178—179 Draga near Bela Cerkev, The trial trenches around the filial church of St. Helen, made in 1975 and in 1976, and the ground plan and the western profile of trial trench 2

Značilnost letošnjih raziskovanj so bogate in močne plasti, ki povsem potrjujejo dosedanje ugotovitve o rasti jedra Starega gradu. Na letos raziskanem prostoru pa poleg arhitekture, ki ima izključno fortifikacijske značilnosti, ugotavljamo tudi različne posege (popravila, zlasti vidna ob drugem vencu obzidja). Nefortifikacijske značilnosti tega sektorja ima le Andrejeva kapela, ki sodi k mlajši gotski fazi. — T. B.

CERKNICA. — Glej Zgodnji srednji vek!

DOLNI LAKOŠ. — Glej Bronasta doba!

DOMANJŠEVCI. 8.—17. aprila 1974, s kratko prekinitvijo, smo sondirali ob p. c. sv. Martina, kjer je po predvidevanjih potencialno arheološko najdišče.

S povprečno 4 delavci smo izkopali 3 različno velike orientacijske sonde na različnih točkah cerkvenega platoja. Sonda 1 je bila na jv. strani cerkve, $12 \times 1,10$ metra, od roba platoja poševno proti prezbitერი (JZ—SV). Tako smo v izkop zajeli najbolj izraziti teren in bi ga lahko

v smeri najdb še ustrezno razširili. Kopalni smo do različne globine, skladno s strukturo zemeljskih plasti (do mrtve plasti), v gl. 1,20—2,20 m. Na skrajnem sv. delu sonde smo v gl. 0,45 m našli 2 srednjeveški keramični posodi (vazo in vrč) s koščki žganine v bližini. Na 8,20 m smo v plasti sivo rjave ilovice v gl. 2,20 m našli dve manjši podkvi, verjetno turški, v bližini pa koščke vlažnega prhlega lesa.

Sondo 2 smo izkopali na jz. strani cerkve, $6 \times 1,50$ m, v smeri SZ—JZ. V gl. 1,10 m sta bila v peščeni zemlji mlajša skeleta, 40 cm pod njima pa še eden. Da bi se prepričali o morebitnih staroslovanških sledih, smo sondo poglobili do sterilne plasti.

Ker je bilo zemljišče ob z. in j. steni cerkve prekopano že v okviru konservatorskih del, smo izkopali sondo 3 ob prezbitერი 60 cm od zidu. Razen premetanih skeletov v gl. 1,10 m ni bilo najdb. Tako smo se lahko ponovno prepričali, da tu ni sledov stroslov. obdobja. — M. S. G.

DRAGA PRI BELI CERKVI. V l. 1975 smo izkopali sondo 1, $1,5 \times 1$ m, gl. 80 do 100 cm ob stiku ladje in prizidanega zvonika 3,25 m od jz. vogala p. c. sv. Helene. Sonda je bila negativna, pokazala pa je, da je temelj stavbe brez substrukcije. J. cerkvena stena je od temeljne osnove navzgor enotna.

L. 1976 smo se odločili za dodatno sondiranje zaradi močnega lokalnega izročila

la, da je na tem mestu stala cerkev že v času Cirila in Metoda. Današnja cerkev ima romansko zasnovo, sicer pa ne kaže bolj zgodnjih ostalin. Sondirali smo torej: vzdolž zunanega loka romanske apside — sonda 2, vzdolž s. zidu cerkvene ladje — sonda 3, na dveh travnatih terasah z. pred vhodom v cerkev — sondi 4 in 5 (sl. 178).

Sonda 2 (sl. 179) 4×1 m ob romanski apsi, je od temena apsidi ob s. zun. loku dolga 2,50 m, ob j. zun. loku pa 1,50 metra. Dno sonde pokriva živa skala, ki sega pod same temelje stavbe in je kot osnova tudi dobro vidna v profilu. V j. delu sonde pri 2,50–3,10 m je večja, do 45 cm š. skupina kamnov 30×15 cm. Od s. profila sonde med 1,0–3,0 m, ob v. strani sonde, pod temelji apsidi, je v dl. 2 m zid zložen iz kamenja, ki je vezano s sivo rumenkasto malto; lomljenci merijo 10×15 do 15×20 cm. Zid je 0,20 m širši od zidu apsidi in 0,20 m vi. Če bi bil to temelj romanske apsidi bi bil pod vsem njenim lokom in bi imel enako strukturo in vezavo. Mogoče gre za ostanke starejše manjše polkrožne ali podkvičaste apsidi. Dolžina loka govori rajši za podkvičaste apsido. Dolžina loka pogovori rajši za podkvičasto obliko. To pa bi lahko preverili samo z izkopom znotraj današnjega prezbiterija.

Sonda 3, 3×1 m, gl. 0,45 m, je ob s. steni cerkvene ladje, 5 m od sz. vogala s. stene cerkvene ladje. Dno pokrivajo kamni, posebno izraziti ob sz. delu sonde. Ob jv. delu sonde je plast drobnejših lomljencev, ki sodijo k temeljem stavbe. Gradb. jama za s. steno je bila vkopana v plast temno rjave ilovice, ki je bila pomešana z drobnejšimi lomljenci.

Sonda 4, 3×1 m gl. 0,60 m, je na sz. strani platoja pod z. stranjo cerkve, vzporedno 9,20 m od z. stene cerkvene ladje. V dnu sonde je drobljiva rumenkasta skala, med njo pa so večji kosi kamenja do 30×40 cm. V gl. 50 cm, ob jz. robu sonde, je bilo nekaj črepov rdeče in sivo žgane keramike in sp. del človeškega humerusa. Najdbe so v nametani zemlji, ker tu ni sledov grobne jame.

Sivkasta keramika je gotovo srednjeveška, za rdečkasto pa ne izključujemo možnosti, da je antična. Fragment človeškega humerusa pa dokazuje, da je bilo na prostoru okrog p. c. sv. Helene nekoč tudi pokopališče.

Sonda 5, 3×1 m, gl. 0,70 cm, je na prvi terasi z. od cerkve, vzporedno z z. steno, 5,60 m z. od j. podboja cerkvenega vhoda

in poteka proti S. Dno sonde je pokrito z rumenkasto drobljivo skalo in večjim kamni, vmes je mestoma rjava ilovica. V gl. 50 cm smo ob sz. robu sonde našli fragment školjke, ob jv. robu pa prelomljen nož, nekaj rumenkasto rjavih fragmentov keramike in kos visoke noge neke rjavkasto rumene žgane posode. Najdbe so v nametani zemlji in tu ni sledov grobne jame.

Sonda je pokazala, da na prostoru z. od p. c. obstaja zelo stara kulturna plast, ki sega verjetno celo v rimski čas.

Ne glede na skromne najdbe so sonde pri p. c. sv. Helene pokazale naslednje:

1. terasi na z. strani cerkve kažeta, da je bil vrh grebena na tem prostoru prirejen za postavitev kulturnega objekta.

2. skoraj ni dvoma, da je na prostoru kulturnega objekta nekoč stala starejša predromanska kapela, verjetno zgodnje-srednjeveška, okrog katere je bilo tudi grobišče.

P. c. sv. Helene in njena okolica sta torej arheološki spomenik; obsežnejše sondiranje bi odkrilo zgodnesrednjeveško-staroslovansko nekropolo in kultni objekt, za katerega domnevamo, da je imel podkvičasto apsido in leseno nadgradnjo ladje, v času pred letom 1000. — V. S.

GORCA PRI PODLEHNIKU. Pri iskanju dveh še »neraziskanih gradišč«, ki ju je na območju Gorce vrisal v svojo »prometno karto« v Deutsche Rundschau für Geographie 35, 1913, 516. P. Schlosser, nam je poleg že znane ledine Gradišče na Popovskem vrhu, ki je očitno eno od njiju (VS 17-19/1, 1974, 170) 1975 uspelo na koncu enega izmed nižjih grebenov z. nad Rogatnico odkriti z jarkom in nasipom utrjeno kopo (sl. 180). Utrdba leži v gozdu parc. 159/1, k. o. Gorca, sz. od najbližje domačije Svenškovih v Podlehniku 15, in jo domačini poznajo pod imenom Farovski grad. Kopa polovalne oblike, 20×15 m, ima na treh straneh zelo strma pobočja k 19 m nižji ravni ob Rogatnici, ki teče tik pod njo. Kar leži na koncu daljšega grebena, ki se vzpenja proti SZ, je na tej strani zavarovana z 2–3 m gl. in 2–5 m š. jarkom. Ta se na s. strani spusti strmo navzdol po pobočju. Na drugi strani pa se nadaljuje okrog kope. Tu je od kope oddaljeni rob grebena izoblikovan v 40 m dolg zunanji nasip, ki se potem neha hkrati z jarkom nad strmino j. pobočja.

Izmed 6 manjših sond sta dve na vrhu kope pokazali sterilna tla že tik pod po-